

Castell de Vilallonga

Sant Martí Sesgueioles

Ubicació

Comarca: Anoia
Lloc/Adreça: Vilallonga
Alçada: 635

Coordenades:

Latitud: 41.702390419536
Longitud: 1.5080143495848
UTM Est (X): 375861
UTM Nord (Y): 4617809

Classificació

Número de fitxa: 08228 - 43
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia: Conjunt arquitectònic
Estil / època: Medieval Romànic Modern
Segle: XI
Any: 1022

Estat de conservació: Dolent

Notes de conservació: Tot i estar catalogat com a conjunt arquitectònic, es tracta d'un jaciment arqueològic, ja que les restes constructives estan molt enrunades sense possibilitat de reconèixer alçats. El seu estudi requereix metodologia arqueològica.

Protecció: Legal

Tipus de protecció: BCIN

Observacions protecció: Núm. Registre / Catàleg: 1504-MH. (R.I.) - 51 - 0005654 - 00000. Catàleg de béns a protegir (2012), POUM Sant Martí Sesgueioles. dv., 22/04/1949 - 12:00

Data aprovació:

Número inventari: Número de registre: 1700. Inventari del Patrimoni Arquitectònic

Generalitat i altres inventaris

Accés: Fàcil

Ús actual: Científic/Cultural

Titularitat	Pública
Titular:	Ajuntament de Sant Martí Sesgueioles
Fitxes associades:	
	Capella de Sant Valentí de Vilallonga
	Jaciment arqueològic de Can Balart
Autoria de la fitxa	Josep Anton Pérez Arriaga (TRÍADE Serveis Culturals)
Data de registre de la fitxa:	ds., 12/02/2022 - 20:20

Descripció

Situat en un turó a ponent de l'ermita de Sant Valentí, hi ha una extensió d'uns 50 metres de ruïnes alineats d'est a oest que pertanyen a la fortalesa medieval i possiblement també a un grup d'habitatges. El conjunt sembla que era tancat dins el clos d'unes muralles, que s'endevinen a l'angle sud-est, prop de l'església, i també l'extrem occidental.

La intervenció arqueològica portada a terme l'any 2021 va confirmar que el turó es correspon amb l'emplaçament històric del castell de Vilallonga i identificà una sèrie d'estructures arqueològiques vinculades amb diferents moments històrics del monument. En el punt més alt de la petita elevació de terreny es van localitzar les restes d'una torre de planta circular que tipològicament s'identifiquen amb el primitiu castell de Vilallonga. Es tractava d'un edifici de 8,5 m de diàmetre exterior i entorn als 4,7 a l'interior. La paret de tancament de la torre està feta amb un mur d'uns 2 m d'amplada fet amb dos fulls de blocs de mida gran retocats exteriorment i disposats en filades regulars a trencajunts. Hi ha un reble interior de pedruscall lligat amb morter de calç. L'estructura està molt arrasada i sembla presentar un folre interior d'entre 50 i 60 cm segons les zones. Aquestes dimensions i característiques entronquen l'edifici de Vilallonga amb el conjunt de torres documentades en aquest període a tota la zona de la Catalunya Central. Així, l'alçada de la construcció podria haver arribat fàcilment als 20 m. L'edifici estaria subdividit en diverses plantes, separades amb voltes o amb forjats de bigues i presentaria una porta d'accés a nivell del primer pis.

Als peus de la torre, al costat de llevant, es varen documentar un conjunt d'estances quadrangulars i rectangulars que tenien clarament continuïtat cap a la banda de l'actual camí que les talla, i segurament també cap a la banda sud, almenys fins al límit del turó. Les dimensions de les estructures varia entre els 10 x 10 de l'espai principal del sector central, segurament un pati obert tot i que tancat de parets, i els 5 x 2,5 d'altres estances. En algun punt de la zona del camí sembla identificar-se un mur fet amb pedres lligades amb morter de calç que podria correspondre al tancament d'un recinte que delimitaria exteriorment l'espai construït. Tot plegat conserva una potència força considerable, que en alguns punts supera els 1,5 m i fins i tot sembla que s'hi puguin detectar alguna superposició de fases.

Història

La primera notícia documental de la torre de Vilallonga data de l'any 1022, quan Seguí, senyor del castell de Castellar, la va llegar al seu fill Company. D'ençà el 1392, la família Calders va esdevenir senyora del castell i de la vila de Sant Martí Sesgueioles, i en mantingueren la propietat fins a la desaparició de les senyories jurisdiccionals. Segons l'estudi d'Arcos i Vila (2021) realitzat pel SPAL, no sembla probable en qualsevol cas que els Vilallonga hi residissin després de l'adquisició de la castlania de Calaf en el segle XIV. A finals d'aquesta centúria, el 1381 se sap que qui vivia al castell era un tal Guillem Savall, també dit Talavera, que era originari de Pinós, al Solsonès. Podria tractar-se d'algun tipus d'establiment o masoveria

que els castlans de Vilallonga haguessin fet de la fortalesa i de les terres de domini directe, un cop es van traslladar a Calaf. El 12 de juliol de 1411 s'esmenta un tal Ramon Vidal del mas de la quadra de Sant Valentí del castell de Vilallonga. Més endavant, el 1422, Francesc Solà de Calaf fa lliurament a Francesc Borrell i a Pere Ferrer de Calaf d'alguns trossos de terra que havien estat del mas de Vilallonga: el tros de l'argila i el del colomer, els freginals prop del dit mas i l'hort i la coma. Les referències, tot i que esparses, a aquest mas de Vilallonga es mantenen en anys posteriors, probablement vinculades amb un element de caire senyorial. Els esments a aquest mas de Vilallonga continuen de manera intermitent al segle XVI, on semblaria que els castlans van anar cedint a diversos pagesos les terres de la dominicatura de Vilallonga que incloïen la torre i els edificis associats, però sense establir-los de manera formal. Segurament la vinculació es va fer mitjançant contractes d'arrendament o de masoveria. Durant el segle XVII ja no es torna a trobar esment del mas de Vilallonga i per tant és probable que en aquest segle es produís l'abandonament de les seves dependències. És possible que aquest procés tingués a veure amb l'entrada en joc en aquest context de membres de la família Dalmases, plenament assentats a Sant Martí i que probablement ja no van tornar a residir a Vilallonga. A començament segle XVIII els edificis estaven abandonats i enrunats. Cal pensar que l'actual masia de Can Balart, situada al costat de Sant Valentí deu ser la continuadora natural del mas Vilallonga, tot i que no sabem en quin moment es devia establir la propietat. No s'ha localitzat a la documentació cap referència a aquest mas fins al 1865 quan apareix esmentada com mas de Sant Valentí o casa Balart.

Segons el rector de Sant Martí mossèn Francesc Mirambell, que va descriure la torre l'any 1851 dins de les seves *Memorias históricas antiguas y contemporaneas de St Martí Sesgayolas*, quan encara l'edifici mantenia prou alçada com per a poder ser reconegut com a castell de Vilallonga, les restes podrien situar la seva construcció en època romana.

Els anys 1994 i 1995, amb motiu de la construcció de la conducció d'aigua a Sant Valentí, es van localitzar algunes parets, gran quantitat de ceràmiques grises medievals i abundants restes òssies humanes. L'any 2021, la Diputació de Barcelona finalitzà el projecte arqueològic del castell de Vilallonga, dirigit pel Servei de Patrimoni Arquitectònic Local (SPAL) i lliurat a l'Ajuntament. El mes de juliol de 2021 un camp de treball organitzat per l'Ajuntament que va excavar a la torre del Castell de Vilallonga on localitzaren entre d'altres, restes d'ossos, ceràmiques, una fíbula tardoantiga o una bala de la guerra de Successió.

Bibliografia

AA.VV. (1992). Catalunya Romànica. Vol. XIX. El Penedès. L'Anoia. Barcelona: Fundació Enciclopèdia Catalana.

ARCOS, R.; Vila, Josep M. (2021). Memòria de la intervenció arqueològica a l'antic castell de Vilallonga. SPAL – DIBA. Inèdit

